

Madame Non i Monsieur Duracell

La cancellera alemanya, Angela Merkel, i el president francès, Nicolas Sarkozy, s'abracen moments abans d'una cimera entre tots dos països.

Durant cinquanta anys, l'entesa entre Alemanya i França ha estat el motor de la política europea. Ara, la relació és més deteriorada que mai, sobretot perquè els francesos retrauen al seu veí que tinga un comportament egoïsta.

Diuen que ella l'ha anomenat alguna vegada *el petit Napoleó*. Ell va dir fa dos anys que ella li agradava més que no escrivien alguns. A ell li agrada plantar-li un bes a cada galta quan la saluda. Ella estreny un poc massa la seua cara contra la d'ell, desconeix aquest ritual. Al principi, la cancellera alemanya, Angela Merkel, fins i tot mirava films vells de Louis de Funès per tal d'entendre més bé aquest francès: Nicolas Sarkozy, el president turbulent

i impacient. El qui un dimarts acull el president georgià Saakaixvili, enemistat amb Moscou, i divendres ven al rus Putin un portahelicòpters. El qui al principi és contrari a una intromissió estatal en l'economia del seu país i dies després n'és partidari. El polític *Duracell*, amb unes piles que semblen no esgotar-se mai.

Des del principi Angela Merkel, la protestant casada amb un professor de química quàntica, i Nicolas Sarkozy, el president *bling-bling* casat amb

una cantant, feien una parella prou desigual. Però durant molt de temps han fet un gran esforç per no semblar-ho, es respectaven. La tímida i l'estranyesa mútua no havia d'afectar la relació entre tots dos països. Ara, tirant molt enllà des de la crisi grega, tot això ja ha passat: "Mai no havien estat tan separats la cancellera alemanya i el president francès", escrigué fa poc el periòdic parisenc *Le Figaro*. "Ja no funciona res en la relació franco-alemanya", diu el setmanari *Le Point*.

“El fet pitjor és –comenta el periòdic regional *Ouest-France*– que el males-tar és menys personal, per això és més profund.”

El descobriment que les diferències d'opinió entre Alemanya i França no vénen només d'uns canvis d'humor, sinó que són més profunds, esdevingué una obvietat durant la crisi econòmica i monetària. França vol un govern econòmic europeu dels setze països de l'euro amb un secretari propi. Precisament això no ho vol Alemanya de cap manera. Merkel, en canvi, vol parlar amb els francesos sobre disciplina pressupostària i mesures d'estalvi. Sarkozy respon que amb totes aquestes mesures d'estalvi no es faria sinó aprofundir la recessió. Alemanya és partidària de multes per als pecadors crònics del dèficit, fins i tot d'expulsar-los de la zona euro. Per a França açò seria una ferida en la idea d'Europa.

Rigor pressupostari. Sarkozy té fins i tot por de pronunciar el mot *rigueur*, com a solució a la deficiència pressupostària. Només els deutes de la seguretat social francesa d'enguany arriben fins a 30.000 milions d'euros. El dèficit pressupostari francès per al 2010 es valora en 156.000 milions i el comerç exterior es va reduir d'un 17% el 2009. Són els conflictes clàssics i controvertits, que carreguen les relacions entre França i Alemanya des de fa molt de temps. El creixement francès toca tradicionalment el consum, la conjuntura alemanya, les exportacions. Als francesos no els agrada d'estalviar. Açò ha estat sempre així: des de fa tres decennis que a París no hi ha un pres-upost estatal equilibrat.

A més, l'*équilibre du déséquilibre* –tantes voltes evocat– entre tots dos països és desfasat. Políticament, França era un gegant, però econòmicament, un nan. Als alemanys els passa exactament al revés. Aquests trets van caracteritzar durant dècades les relacions: els cancellers alemanys renunciaven a interessos nacionals i es mostraven solidaris amb els companys francesos. Però Merkel, des de fa mesos, entona una altra cançoneta, un canvi paradigmàtic en la política europea alemanya.

Ara, durant la crisi, la disposició al compromís s'enfonsa a banda i banda.

UNIO EUROPEA

El mes passat, temporalment, les relacions franco-alemanyes assoliren el punt més baix de la història. Merkel va convidar Sarkozy a un dinar de feina a la cancelleria de Berlín. A l'ordre del dia hi havia els preparatius per a la pròxima trobada europea, però també les opcions d'un govern econòmic europeu. No era realment dramàtic allò que passà després, però n'hi hagué prou perquè un canvi protocol·lari d'unes poques hores esdevinguera una gran desavinença.

La moto escorta ja s'esperava davant de l'Elisi quan a l'aeroport berlinès aterrava un avió amb periodistes a

bord. Aleshores, un diplomàtic francès va explicar que la trobada s'havia ajornat. Per la manera com ho va dir, semblava que n'eren responsables els alemanys. L'Elisi va propagar unes línies succintes: “A proposta de la cancelleria, la trobada s'ajorna al dia 14.”

Quant a contingut, no era totalment fals, però tampoc no era del tot cert. Ara bé, la indignació ja no es podia evitar. Aquesta vegada “els alemanys s'havien llevat els guants i havien tancat la porta d'un colp”, escrivia immediatament el servei d'internet francès Mediapart. Alguns altres també valoraven la negació en l'últim minut

El president Chirac i el canceller Schröder se saluden en una trobada franco-alemanya l'any 2004.

com un mal presagi: “Açò no enganya ningú, demostra que entre París i Berlín fa una pudor terrible de socarrim?”, deia el periòdic *Sud-Ouest*.

Però, què passà realment? Certament, Merkel havia proposat d’ajornar dues hores el dinar acordat. Però és que l’Elisi al matí ja havia temptejat el terreny per telèfon amb el portaveu del govern, Ulrich Wilhelm, demanant si la trobada programada entre el president i la cancellera es podia ajornar per a la vesprada. Així tindrien més temps per a preparar-se per als temes controvertits, va argumentar el cap de gabinet de Nicolas Sarkozy.

El motiu: París temia que del dinar de feina n’isquera ben poca cosa, ja que el conseller sobre política europea de la cancellera, Uwe Corsepius, havia comunicat als francesos que aquell dia no hi hauria cap posició conjunta sobre el govern econòmic. Com que la cancellera havia anat a la clausura del gabinet en què es va lluitar per les resolucions d’estalvi de la coalició, Wilhelm no va poder parlar amb ella fins dimecres. Ella es va mostrar oberta a la proposició dels francesos i va decidir de telefonar a Sarkozy. Quan a primera hora de la vesprada es posaren d’acord per a ajornar una setmana la

trobada, els periodistes parisencs ja eren a l’avió. “Jo no hauria estat prou preparat per a discutir amb ella”, va reconèixer Sarkozy al seu cercle íntim a París; l’ambaixada a Berlín no li havia lliurat a temps una anàlisi detallada sobre les mesures d’estalvi alemanyes. A més, segons el seu entorn, Sarkozy temia les preguntes dels periodistes sobre les mesures d’estalvi de la part francesa. No n’hauria tingut respostes. Tanmateix, l’Elisi no va corregir la impressió que la cancellera s’havia burlat del president. També açò diu molt de l’actual estat de les relacions entre París i Berlín. Durant dies els diplomàtics i la premsa francesa es mostraren indignats per aquest esdeveniment: “Ni tan sols té temps per a menjar-se un xucrut amb Sarkozy”, deien alguns.

Qüestió de confiança. Enmig de tot plegat, va aparèixer l’ex-primer ministre Dominique de Villepin amb una declaració que va reblar el clau. Fou una frase que sonava com si ja fera mig segle que les relacions bilaterals havien estat qüestionades: “Alemanya ja no es fia de França”, va dir Villepin. El tàndem franco-alemany fa quasi cinquanta anys que impulsa la construcció d’Europa amb una tàcita divisió de tasques. Els alemanys, dividits i carregats per la hipoteca del passat, van maldar per ser una potència econòmica, però políticament romanien sempre en segon pla. França, en canvi, va entendre des del principi l’amistat germano-francesa com un mitjà per a prendre possessió de la direcció d’Europa.

Encara més: la reconciliació fou durant dècades el *leitmotiv* de les relacions entre tots dos països. Hi ha un fum d’imatges commovedores i posades en escena que mostren els antics enemics colze amb colze. Konrad Adenauer i Charles De Gaulle el 1962 en una missa conjunta a la catedral de Reims. François Mitterrand i Helmut Kohl el 1984 de costat davant les tombes del cementeri de soldats de Verdun. I finalment Merkel i Sarkozy el novembre de l’any passat a la tomba del soldat desconegut, sota l’Arc de Triomf parisenc. Per primera vegada un cap de govern alemany participa en un acte commemoratiu del final de la Segona Guerra Mundial.

És cert, no sempre s'entenen de seguida, els dos franco-alemanys. Georges Pompidou i Willy Brandt es van tractar durament l'un a l'altre durant molt de temps, però el francès donava suport a la política de l'est de Brandt. Valéry Giscard d'Estaing i Helmut Schmidt, però, compartiren des del principi –primer com a ministres de Finances i després com a homes d'estat– les mateixes conviccions econòmiques. Pactaven els acords directament en anglès. Fa poc tots dos es planyien en un article conjunt a *Zeit* de la recaiguda en la relació de confiança entre alemanys i francesos i feren una crida insistent a Merkel i Sarkozy: havien de “continuar perseguint la direcció que els seus antecessors havien trencat per preservar la seguretat de l'euro”. Només així donarien a Europa una oportunitat. Gerhard Schröder i Jacques Chirac, en canvi, tardaren a relacionar-se, però la negociació conjunta a la guerra de l'Iraq els va unir, i de manera més profunda. A través de Chirac, va afirmar Schröder més tard, havia après a “entendre i estimar els francesos”.

Per aquell temps la caiguda del mur i la reunificació ja havien canviat les relacions de poder a Europa. Alemanya ja no era a la vora oriental d'Europa, sinó al bell mig del continent, i s'orientava més cap a l'est. “Encara hem de tenir por d'Alemanya?”, preguntaven els diaris a París el 1989-90. La por d'una Alemanya reunificada, a llarg termini, els faria seguir de manera més intensa els seus interessos i actuar unilateralment –sense tenir en compte els veïns–, observa des d'aleshores la classe política francesa. I, segons la visió parisenca, sempre sembla trobar-hi la confirmació.

Tots som alemanys. La crisi grega ha creat una *Europa alemanya*, diuen els francesos, i troben arrogant la posició dels alemanys. “Angela Merkel ha perseguit i aconseguit allò que volia –escriu la revista de notícies *Marianne*–: la participació del Fons Monetari Internacional, normes presupostàries més dures i la renúncia a un govern econòmic europeu més o menys ambiciós.” Un comentari deia que ella somnia un “sagrat imperi Eurogermànic”. En la política

El 1963, Adenauer i De Gaulle van signar el tractat d'amistat, una fita de la integració europea.

diària també poques coses ixen bé. Inquieta profundament “que les dues parts, malgrat la sòlida infraestructura diplomàtica i la xarxa existent, actuen constantment sense acords”, diu el polític parisenc i coneixedor dels alemanys Henri Ménudier. Darrere s'amaga una lluita oberta pel control d'Europa: “Merkel i Sarkozy no tenen cap visió, no són més que mecànics al taller de reparació de l'eurocapitalisme. Finalment per a ells només es tracta de qui té dret a exercir de cap d'Europa.”

Ara, la crisi de l'euro ofereix a Sarkozy un nou escenari de benvinguda: el president de la república des de fa temps ix mal parat de les enquestes: la reforma de pensions que pretén desferma protestes per tot el país i el 2012 torna a haver-hi eleccions. Fins aleshores vol distingir-se com a mànager mundà de la crisi. És a temps d'assumir, el 2011, la doble presidència, tant al G8 com al G20. El president francès encara no ha superat la manera tan maldestra com Merkel va reaccionar al dramàtic agreujament de la crisi grega. Segons Sarkozy, amb el seu comportament vacil·lant va ocasionar grans danys: “Al gener ens hauria costat 15.000 milions, avui hem d'aplegar 750.000 milions.” A principi de maig, a la cimera especial dels estats de la zona euro a Brussel·les, ell va sorprendre

Merkel immediatament després de la seua arribada amb un pla per a un escut de salvació que havia elaborat amb Silvio Berlusconi. Açò serà decisiu, aclarí Sarkozy; no decidirà res, va respondre fredament Merkel. Ella volia saber on era el principi d'unanimitat i com es calcularia l'interès. Això no eren sinó problemes de detall que es podien aclarir després, va objectar Sarkozy: al cap i a la fi es tracta de la salvació de l'euro. Merkel va replicar que ja ho diria ella, quan s'hagueren aclarit els detalls. I es va imposar: la decisió s'ajornava. De primer, els ministres de Finances havien d'aclarir els detalls. Tanmateix, dissabte a primera hora del matí, Sarkozy va explicar que les seues idees s'havien fet realitat “en un 95%”. Merkel estava molt enrabada. Són coses que passen quan Madame Non es troba amb Monsieur Duracell.

Però mentre Berlín prova de frenar els *francesos-turbo*, a París es comparteix la impressió que no té cap sentit parlar amb els alemanys dels problemes “perquè ells només volen imposar les seues idees”, diu Claire Demesmay, de la Societat per la Política Estrangera. Fa poc, l'aparició de Merkel al consell econòmic de la CDU no fou la manera més idònia d'eliminar la sospita dels francesos. La cancellera va dir sincerament que no canviaria la posició sense compromís en la lluita sobre el futur de la zona euro. La UE ha d'orientar-se cap als forts, va dir; això també ajudaria els més febles. A més, va dir que en el futur parlaria sense embuts. “Si ja no és possible fer-ho entre amics, aleshores malament rai per a la UE.”

Es pot salvar, encara, el matrimoni franco-alemany? Per a això Alemanya hauria de ser un poc més francesa i França un poc més alemanya amb relació a la crisi, recomana un diplomàtic de París. Dit altrament: els francesos han d'estalviar d'una vegada, però els alemanys han de gastar més. Ara bé, de moment Alemanya sembla encara molt alemanya.

Ralf Neukirch
Britta Sandberg
Stefan Simons

Traducció de Beatriu Vallès